

Paraules màgiques, paraules sospitoses

Els discursos polítics de caràcter legitimador inclouen paraules que –es pretén– tindrien la virtut d'oferir una solució profunda i immediata pel simple fet de pronunciar-les. No caldria explicar-les o concretar-les gaire, ja que els seus efectes terapèutics s'imposarien per la seva lògica inherent. Són les paraules màgiques de la legitimació. N'hi ha bastants exemples: conflictes de cultures?; "interculturalitat"; interessos d'estat contradictoris?; "Europa"; tensions d'identitats entre majories i minories?; "diàleg"; falta d'interès en els afers públics?; "educació"; dissens social entre religions?; "tolerància", etc.

Al costat d'aquestes paraules màgiques existeix tot un altre grup, el de les paraules sospitoses. En aquest cas es tracta de conceptes emprats dins i fora de l'àmbit polític que resulten simplement confusos en estar mal aplicats. És el cas, per exemple, de conceptes com "energia" o "magnetisme" quan els utilitzen persones amb coneixements quasi nuls de física que pretenen convèncer que un determinat indret geogràfic "té molta energia" o "un magnetisme especial", etc. Es tracta de paraules sospitoses per l'ús gens precis i equívoc que se'n fa. En termes analítics cal desconfiar-ne immediatament. Creen confusió malgrat una pretesa profunditat que, de fet, és buida de contingut.

Doncs bé, les dues paraules màgiques preferides pels socialistes espanyols (i a estones per dirigents del PSC) en el moment de plantejar una alternativa al molt obsolet estat de les autonomies són "reforma constitucional" i "federalisme". El document de base que serveix per analitzar què és el que aquest partit té al cap en el tema territorial quan esmenta aquestes paraules és l'anomenada Declaració de Granada (juliol del 2013).

Analitzant el document, una conclusió no gaire difícil a què arribarà un lector mínimament informat sobre temes federals és que l'ús que es fa d'aquelles dues nocions va transformant-les de paraules màgiques en paraules sospitoses. Centrem-nos en el "federalisme".

En primer lloc, lluny del que el document pretén fer creure, resulta més que qüestionable que inclogui una proposta que es pugui anomenar federal en termes estrictes. No ho fa. Més aviat es tracta d'un conjunt dispers de propostes de remodelació de l'estat de les autonomies que no trenca amb la lògica bàsicament regional del model. S'empra la paraula més que el concepte.

Malgrat l'ús del terme "federal" i una voluntat de "clarificar" com-



FERRAN REQUEJO

CATEDRÀTIC DE CIÈNCIA POLÍTICA, UPF

petències dels dos nivells de govern, la concreció institucional segueix sent autonòmica. Es defensa, per exemple, que la política europea seguirà la "jurisprudència constitucional" [sic]; s'estableix una intervenció jeràrquica del poder central quan sorgeixin conflictes –sempre en nom de la "igualtat de ciutadania" i de la "cohesió ter-

paper destacat en estats plurinacionals com Bèlgica o el Canadà; es preveuen relacions intergovernamentals, però sotmeses al "marc multilateral"; a la pràctica ni tan sols queda garantit el principi d'ordinalitat i no se surt del marc mental de les "nacionalidades y regiones" (que cada entitat autodefiniria!); el poder judicial està lluny de federalitzar-se, tan sols s'opta per "cierta territorialización (respetando su carácter de poder único y exclusivo del Estado)"; no hi ha procediments de garantia específics sobre el compliment de les regles adoptades (el dret a decidir, òbviament, ni hi és ni se l'hi espera); la regulació de símbols col·lectius i de la política internacional són temes absents o plens d'unes ambigüitats que l'experiència constitucional de les últimes quatre

décades ja ha mostrat a bastament a qui beneficien; etc. I podríem seguir.

En definitiva, el document socialista de Granada no està en absolut pensat des del tema de fons que cal resoldre: el reconeixement i l'acomodació política i constitucional en termes liberals i democràtics d'un estat que és plurinacional. Una característica que caldria que es reflectís en els àmbits simbòlics, competencials i institucionals, tant en l'esfera interna com en les esferes europea i internacional.

La conclusió és que la Declaració de Granada mostra una música i una lletra molt antigues, fins i tot més que la de la cançó composta pel mexicà Agustín Lara (1932), ja ho saben, "Granada, tierra soñada por mí..." De

les expectatives màgiques a una clara i sospitosa decepció. Com a punt de partida per a un estat plurinacional, la declaració socialista del 2013 resulta simplement obsoleta. Pren com a referència, i a la baixa, models uninacionals poc congruents amb el caràcter nacional heterogeni de la societat espanyola. I encara s'hauria de negociar (és un dir) amb el PP i C's, que, com tothom sap, són dues organitzacions imbuïdes d'una profunda cultura federal i plurinacional. És a dir, Lampedusa de nou.

Curiosament, pocs mesos abans de la reunió de Granada, el PSC va elaborar un document molt millor que el del PSOE en termes de modernitat i de coneixement del que són les federacions plurinacionals actuals (*Per una reforma constitucional federal*, document de treball n. 163, Fundació Rafael Campalans). Tanmateix, després no en van fer cas ni ells mateixos, i van abraçar el document conceptualment molt més primitiu dels socialistes espanyols.

Tot molt pretensament màgic; tot molt continuadament sospitós.



OLEKSIY MARK / GETTY

Els socialistes parlen de "reforma constitucional" i de "federalisme" com a alternativa a l'estat de les autonomies

ritorial", naturalment, que sovint no són més que dues coartades conceptuals vinculades a una visió unitarista, gens federal, de l'estat i que, de nou, legitimarien processos de recentralització–; s'accentua el "federalisme cooperatiu" davant d'una concepció més competitiva de les federacions (Alemanya, que és un estat uninacional, ja va arribar a la conclusió als anys noranta que la cooperació dissolia la lògica federal, en contrast amb el federalisme plurinacional del Canadà, de caràcter molt més competitiu i descentralitzat); es mostra una confiança en la sempiterna reforma del Senat, com si això fos un punt fonamental, quan les cambres altes no juguen cap